

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМЕНІ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КАРЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

2021 № 2 (158)

Головний редактор

С. М. Шуміло

Шеф-редактор

С. О. Павленко

Заступники головного редактора

В. О. Дятлов,
О. Б. Коваленко

Відповідальний секретар

В. В. Шуміло

Випускові редактори

С. А. Токарєв, Е. Л. Міден,
В. О. Чистяков

Редакційна рада

І. М. Аліференко, Г. В. Боряк, О. Я. Гаранін, І. Б. Гирич, С. Л. Ласєвський,
В. М. Лозовий, О. П. Моця, Ю. А. Мицик, Г. В. Папакін, М. О. Носко,
Н. Б. Реброва, Т. Розен, О. Г. Самойленко, В. А. Смолій, Ю. О. Соболев,
С. В. Шуміло, О. П. Реєнт

Редакційна колегія

А. М. Боровик, С. Ф. Веремєєв, О. М. Веремейчик, Г. В. Вертієнко, О. І. Галенко,
В. О. Дятлов, Я. В. Капранов, О. Б. Коваленко, І. В. Кондратьєв, Т. П. Льоннгрєн,
С. М. Ляшко, О. О. Маврін, Р. В. Маньковська, Є. Остапчук, А. М. Острянюк,
В. М. Пекарчук, С. М. Плохий, В. М. Половець, О. А. Пригарін, О. Я. Рахно,
Г. Хаусман, В. Г. Ченцова, О. Є. Черненко, Д. Чишмеджиєв, Н. В. Шліхта,
К. М. Ячменіхін

З 02.07.2020 р. журнал включено до **категорії Б**

Переліку наукових фахових видань України,
публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт
зі спеціальностей **032 “Історія та археологія”** і **035 “Філологія”**

Статті журналу індексуються в **Google Scholar** та **OpenAIRE**

Журнал видається за фінансової підтримки з обласного бюджету Чернігівської області
в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної
та видавничої сфер Чернігівщини на 2021–2022 роки

Міністерство юстиції України. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації Серія КВ № 23837–13677Р від 03.04.2019

ISSN-print: 2518-7422

ISSN-online: 2518-7430

Адреса редакції: вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, 14013, Україна

телефон для довідок: +38-(046)-295-7418

E-mail: pavlenkoso1955@gmail.com

Старий сайт журналу: siver-litopis.cn.ua

Новий сайт журналу: journals.urau.ua/index.php/2518-7422

© Редакція «Сіверянського літопису», 2021

INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE OF THE NAS OF UKRAINE
M. S. HRUSHEVSKYI INSTITUTE OF UKRAINIAN ARCHEOGRAPHY AND
SOURCE STUDIES OF THE NAS OF UKRAINE
T. H. SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY «CHERNIHIV COLEHIUM»
NATIONAL ASSOCIATION OF LOCAL RESEARCHERS OF UKRAINE

SIVERIAN CHRONICLE

SCIENTIFIC JOURNAL

2021 № 2 (158)

Editor-in-Chief

S. Shumilo

Managing Editor

C. O. Павленко

Deputies of the Editor-in-Chief

V. Diatlov,
O. Kovalenko

Executive Secretary

V. Shumilo

Technical Editors

S. Tokariiev, E. Miden,
V. Chystiakov

Editorial Council

I. Aliferenko, H. Boriak, O. Haranin, I. Hyrych, S. Laievskiy, V. Lozovyi, O. Motsia,
Yu. Mytskyk, H. Papakin, M. Nosko, N. Rebrova, T. Rosén, O. Samoilenko, V. Smolii,
Yu. Sobol, S. Shumylo, O. Reient

Editorial Board

A. Borovyk, S. Veremeiev, O. Veremeichyk, H. Vertiienko, O. Halenko, V. Diatlov,
Ya. Kapranov, O. Kovalenko, I. Kondratiiev, T. Lönngren, S. Liashko, O. Mavrin,
R. Mankovska, J. Ostapczuk, A. Ostrianko, V. Pekarchuk, S. Ploky, V. Polovets,
O. Prigarin, O. Rakhno, G. Hausmann, V. Chentsova, O. Chernenko,
D. Cheshmedzhiev, N. Shlikhta, K. Yachmenikhin

Since 02.07.2020 this Journal is included in the **category B**
of the List of scientific professional publications of Ukraine,
whose publications are included in the results of dissertations
in specialties **032 “History and Archeology”** and **035 “Philology”**

Journal articles are indexed in **Google Scholar** and **OpenAIRE**

The magazine is published with the regional budget support of Chernihiv region within the Program
of information and publishing industry development in Chernihiv region for 2021–2022

Ministry of Justice of Ukraine. Certificate of State Registration of the Print Media

Series KV № 23837–13677R from 03.04.2019

ISSN-print: 2518-7422

ISSN-online: 2518-7430

Address of the Editorship: 53 Hetmana Polubotka Street, Chenihiv, 14013, Ukraine

Phone for reference: +38-(046)-295-7418

E-mail: pavlenkoso1955@gmail.com Old journal site: siver-litopis.cn.ua

New journal site: journals.urau.ua/index.php/2518-7422

© Editorship of the «Siverian chronicle», 2021

ЗМІСТ

У глиб віків

<i>Мицик Ю.</i> Цінні джерела до історії генеалогії козацтва другої половини XVII ст.	4

Історія міст і сіл

<i>Фурсова Ю.</i> До питання про облаштування цегельного виробничого комплексу Батурина другої половини XVIII ст. (на матеріалах фонду № 51 ЦДІА України, м. Київ)	12

Церковна старовина

<i>Шуміло В.</i> Чернігівське заслання С. О. Нілуса 1926–1928 рр.: за матеріалами слідчої справи ОДПУ	19

Мовою документів

Повідомлення про Україну італійських кореспондентів доби І. Мазепи (переклала з італійської <i>С. Павленко</i>)	31
<i>Дробязко Н.</i> Документи, які бережуть згадки про Пилипа Орлика (на матеріалах ЦДІА України, м. Київ)	35

Розвідки

<i>Захаров В.</i> Родинні зв'язки Трощинських з Леонтовичами (до питання походження яресківської гілки роду Трощинських)	40
<i>Мартиненко В.</i> Евакуації німецького населення з окупованих регіонів України на територію Третього рейху в зарубіжній та вітчизняній історіографії	48
<i>Рой С.</i> Предмети побуту та вжитку ХХ ст. у фондах НКМ ім. І. Спаського (на матеріалах колекційного опису родини Бровченко)	62

Літературознавчі студії

<i>Шуміло С.</i> Художній стиль давньоруського книжника: теоретичний аспект	68
<i>Тихолоз Н.</i> Літературний доробок Петра Франка: у пошуках творчого «я» ..	75

Дослідницькі нотатки

<i>Стародуб А.</i> «Брат застрелив митрополита в моем присутствии». Загадки біографії «родича» архімандрита Смарагда (Латишенка)	92
<i>Крижанівський В.</i> Повсякденне життя вихованців Глухівського учительського інституту в 1874–1914 рр.	107
<i>Белько О.</i> Відкриття приватних гончарно-черепичних майстерень на Полтавщині за допомогою кредитування (1904–1916 рр.)	115
<i>Коваль-Фучило І.</i> Сучасні комеморативні практики переселенців із затоплених сіл (Київська, Хмельницька, Чернігівська області)	123

Рецензії. Огляди. Анотації

<i>Гордієнко Д.</i> Ченцова В. Киевская митрополия между Константинополем и Москвой. 1686. Київ: Дух і Літера, 2020. 632 с.	134
<i>Блакитний М.</i> Іваницька С., Демченко Т. Сергій Єфремов: «Це життя було одним суцільним подвигом неустанної праці». Київ: Парламентське видавництво, 2020. 568 с.	139
<i>Студьонова Л.</i> Зауваги та доповнення до книги Михайла Жирохова «“Червоні” партизани Добрянщини: за лаштунками радянських міфів»	143

Некрологи

<i>Гриньова О.</i> «Ріка любові поза часом»: пам'яті Юрія Сбітнєва	149
<i>Молочко С.</i> «Обнадієна весною»: слово про Ганну Василівну Арсенич-Баран	152
<i>Павленко С.</i> Пам'яті краєзнавця та історика Олександра Львовича Ільїна ...	155